

Η **μετασειραϊκή μουσική** οδηγεί στη δεκαετία του '60 στο πειραματικό μουσικό θέατρο (σ. 557), τη σύνθεση ήχου (σ. 551) και μία μεγάλη ποικιλία στην έκφραση και τη μορφή.

Krzysztof Penderecki, * 1933 στην Κρακοβία, εντυπωσίασε με ηχοχρωματικές συνθέσεις: *Στροφές* (Φθινόπωρο της Βαρσοβίας 1959), *Ανάκλασις* (Donau-eschingen 1960, σ 522, Β),

Θρήνος. Γιά τα θύματα της Χιροσίμα ('959-61), για 52 έγχορδα· αρχικός τίτλος 8'37", όση ήταν και η διάρκεια της επίθεσης στη Χιροσίμα στις 6/8/1945. Κραυγές και ιριδίζουσες ηχητικές επιφάνειες στις ψηλές περιοχές των εγχορδών, επιφάνειες από τέταρτα του τόνου σε clusters, ταυτόχρονες διαφορετικές τεχνικές εκτέλεσης, *περιορισμένος αλεατορισμός*, γραφή σε πλαίσια με χρονικές ενδείξεις σε δευτερόλεπτα (σχ. Α).

Στη συνέχεια ο PENDERECKI γράφει μεγάλα χορωδιακά έργα με νέες τεχνικές: *Stabat mater* (1962) για 3 χορωδίες (12φ.), *Κατά Λουκάν πάθη* (ΠΕ 1966 στον καθεδρικό του Münster), *Dies irae. Ορατόριο στη μνήμη των νεκρών στο Auschwitz* (1967).

Τα *Κατά Λουκάν Πάθη*, ακολουθούν το μπαρόκ πρότυπο: 2 μέρη, βιβλικές εξιστορήσεις, (Λουκάς-Ευαγγελιστής), άριες, χορικά, (ψαλμικά κείμενα κ.ά), το πολυφωνικό *Stabat mater* του 1962, συνδυασμένα με δραματικό τρόπο (σχ. Α). — Η σύλληψη εκφράζεται με τα σιγανά glissandi και τους ήχους της χορωδίας (*bocca chiusa*) με συνοδεία από πιάνο, ταμ-ταμ και γκόνγκ. Αμέσως μετά ακολουθεί η άρια του βαρύτονου με εκφραστικά διαστήματα, αλλαγές μέτρου και ένα είδος σ.β. ως συνοδεία. — Στον ψαλμό 56, 2 εμφανίζεται ένα *χορωδιακό cluster* σαν χαμηλό πεντάλ, πάνω από το οποίο ο τενόρος τραγουδά το *miserere*, στις νότες από το όνομα του BACH. Παράδοση και πρωτοπορία: η παλαιά επίκληση για συγχώρεση (*miserere*) ηχεί με νέα ένταση (μ. π. Α).

Ακολουθούν μ.ά. το *Capriccio* για Vc. με απροσδόκητες παρεμβολές Ντο μείζ. και ελεύθερο ηχητικό παιχνίδι (μ.π. Α), το ορατόριο *Utrenja: Ενταφιασμός και Ανάσταση του Χριστού* (1969 / 71), οι όπερες *Ο διάβολος του Loudon* (1969), *Χαμένος παράδεισος* (1978)· *Πολωνικό ρέκβιεμ* (1980 — 84).

Ένα ακραίο παράδειγμα μετασειραϊκής μουσικής αποτελεί το *Guero* του HELMUT LACHENMANN, * 1935 Στουτγκάρδη.

Μίμηση στο πιάνο του γκουίρο (όργανο της Λατιν. Αμερικής), με glissandi κλπ., με σημειογραφία που καθορίζει δράσεις (actions): σύγχρονο και ταυτόχρονα παραδοσιακό, με τον *αποξενωμένο* ήχο του πιάνου και την αισθητική του ωραίου, εκφραστικού ήχου (σχ. Β).

Η **Minimal music** (μινιμαλιστική ή ελαχιστοποιημένη μουσική) εμφανίστηκε στα μέσα της δεκαετίας του '60 στις ΗΠΑ, παράλληλα με την Minimal art (WOLLHEIM 1965), επηρεασμένη μ.ά. από τα *Fluxus*, το *Rock* και τις ινδικές *raga* (οι YOUNG και RILEY μαθήτευσαν το 1970 στον PANDIT PRAN NATH). Χαρακτηριστικά είναι μία έντονη στάση διαλογισμού και ένα είδος ηχητικής επανάληψης.

Η μουσική είναι αιθλή και κατανοητή: η έννοια του

έργου τέχνης αντικαθίσταται από την έννοια της μουσικής διαδικασίας, προγραμματισμένης ή αυθόρμητης, μεγάλης σε διάρκεια. Λίγα ρυθμικά-μελωδικά σχήματα σε επαναλήψεις τύπου *ostinato*, όχι όμως στατικές αλλά με μικρές παραλλαγές και ανεπαίσθητες ρυθμικές μετατοπίσεις.

Κύριοι εκπρόσωποι: LA MONTE YOUNG (* 1935), *The Tortoise, His dreams and journeys. A continuing performwork* (1964) για έγχορδα, θορύβους, ηλεκτρονική μουσική και προβολείς. TERRY RILEY (* 1935), *A Rainbow in Curved Air* (1969), μπαλλέτο *Genesis '70* (1970). — STEVE REICH (* 1936) *Piano phase* (1966), *Phase patterns* (1970) για 4 ηλεκτρ. όργανα, PHILIP GLASS (* 1937), όπερα *Akennaton* (1983 / 84).

Νεότερες εξελίξεις. Στη δεκαετία του '70 μειώνεται το ενδιαφέρον για νεωτερισμούς στο υλικό και την τεχνική. Η πίστη στην ιδεολογία της προόδου κλονίζεται (ταραχές του '68), το ίδιο και η ανάγκη για απόλυτη πρωτοτυπία στην τέχνη και τη μουσική. Η πρωτοπορία περνά κρίση: αναζητά ένα νέο κοινό, αντιδρώντας στον ερμητισμό του '50 και '60. Παράλληλα αναζητείται η υποκειμενικότητα, συχνά με κάποιο ναρκισσισμό.

Η *συνολική σύνθεση* περιλαμβάνει φαντασία, συνθετική οικονομία, ετερογένεια, *αποδοχή των εξωτερικών επιρροών, που δεν μπορούν να εξηγηθούν λογικά* (RIHM, 1978).

Το 1970 εμφανίζεται ο όρος **νέα απλότητα** (παράλληλα με το κίνημα του *νέου πρωτογονισμού* στην τέχνη), που συνάντησε τη βίαιη αντίδραση αυτών στους οποίους αναφερόταν, δεδομένου ότι πολλές από τις νέες παρτιτούρες δεν ήταν ούτε «νέες» ούτε «απλές», αλλά βασιζόνταν σε παλαιότερες τεχνικές και την έντονη ιστορική συνείδηση, πολύπλοκες, συχνά με αρχετυπικές μελωδίες και ρυθμούς και σύνθετη ηχοχρωματική και αρμονική γλώσσα.

Στη χειραφέτηση της διαφωνίας το 1910 αντιστοιχεί η χειραφέτηση της συμφωνίας το 1970, βλ. το *Capriccio* σε Ντο Μείζ. (μ.π Α).

Προτιμούνται παραδοσιακές μορφές, όπως συμφωνίες, κουαρτέτα εγχ., όπερες, αλλά και υβριδικές μορφές τους, με τρόπο κατανοητό, που δεν χρειάζεται ιδιαίτερες επεξηγήσεις. Πρότυπο αποτελεί ο Ρομαντισμός (όχι ο Κλασικισμός), από τα τελευταία έργα του BEETHOVEN έως τον MAHLER ή τον BERG. Η πληθώρα προσωπικών υφών παραμένει: η ποιότητα, ακόμη και σήμερα, δεν είναι αποτέλεσμα κοινών διακηρύξεων ή σχολών, αλλά ατομικών επιλογών.

Συνθέτες (* 1940 ε.):

*1940: TILO MEDEK. — *1941: FRIEDRICH GOLDMANN, EMANUEL NUNES. — *1942: FRIEDRICH SCHENKER. — *1943: BRIAN FERNEYHOUGH, UDO ZIMMERMANN, — *1944 YORK HOLLER, MATTHIAS SPAHLINGER. — *1945: LUCA LOMBARDI, YOUNGHI PACH-PAAN, ROBERT WITTINGER. — *1946: GERARD GRISEY. — *1947: PETER MICHAEL HAMEL, TRISTAN MURAIL, SALVATORE SCIARRINO. — *1948: PETER RUZICKA. — *1949: MICHAEL LEVINAS, MANFRED TROJAHN, WALTER ZIMMERMANN, *1950: ELENA FIRSOWA. — *1951: LORENZO FERRERO. — *1952: WOLFGANG RIHM. — *1953: HANS-JÜRGEN VON BOSE, ADRANA HOLSZKY, DETLEV MULLER-SIEMENS. — *1960: GEORGE BENJAMIN.